

О. А. МАТРОСОВА, магістрант, НТУ «ХП»;

В. А. МІЩЕНКО, д-р економ. наук, проф., НТУ «ХП»

КОНТРОЛІНГ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті проаналізовані теоретичні та методичні бази контролінгу, системи показників та застосування їх на практиці, розглянуто структуру збут-контролінгу. У результаті проведеного аналізу, виявлено, що контролінг – це система управління майбутнім для забезпечення тривалого існування фірми і її структурних одиниць. Виявлено, що впровадження на підприємстві системи контролінгу дозволяє підвищити ефективність всього процесу управління його економічною діяльністю.

Ключові слова: контролінг, збут, підприємство, збутова діяльність.

Вступ та постановка проблеми. На сьогоднішній день не існує однозначного визначення поняття «контролінг», але практично ніхто не заперечує, що це нова концепція управління, породжена практикою сучасного менеджменту. Контролінг (від англ. Control – керівництво, регулювання, управління, контроль) – це система управління прибутком [1].

Збут продукції – це один з аспектів комерційної діяльності промислового підприємства. Збут є засобом досягнення цілей підприємства й завершальним етапом виявлення смаків і переваг покупців.

Контролінг-збут є складовою частиною маркетинг-контролінгу. В центрі його уваги знаходяться шляхи виявлення слабких сторін в збутовій діяльності та можливостей її профілактичної оптимізації. За допомогою контролінгу-збуту забезпечується можливість виявлення, урахування обліку зворотних зв'язків в процесі збуту і проведення відповідних заходів розподільного комплексу маркетингу [5].

Після кризи, що поглинула весь світ, контролінг стає інструментом, за допомогою якого організаціям вдається вийти із цього стану, а також при ефективному використанні ресурсів, контролю над витратами збільшити прибуток як фінансовий результат її діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою визначення сутності поняття контролінгу займалися західні вчені, такі, як А. Дайле, Р. Манн, Е. Майер, пізніше цим питанням зацікавилися вчені пострадянських держав: О. М. Кармінський, С. Г. Фалько, Н. Ю. Іванова дослідили методологічні основи та прикладні аспекти розроблення і впровадження системи контролінгу в організаціях, а також розробили класифікацію існуючих напрямів контролінгу; І. О. Криворотько, В. В. Івата, М. С. Пушкар, Р. М. Пушкар, Г. М. Воляник, Н. С. Марушко окреслили місце та роль контролінгу у системі управління підприємством.

© О. А. Матросова, В. А. Міщенко, 2015

Незважаючи на численні публікації з проблематики контролінгу, в Україні і досі відсутнє чітке однозначне уявлення навіть про суть поняття «контролінг», на визначенні якого має ґрунтуватися методологія та розроблятися теоретико-методичні підходи до впровадження контролінгу у вітчизняну практику господарювання.

С. А. Сухарева визначає контролінг, як обліково-аналітичну систему, яка реалізує синтез елементів обліку, аналізу, контролю, планування, яка забезпечує як оперативне, так і стратегічне управління процесом досягнення цілей і результатів діяльності підприємства [8].

Аналіз літератури з контролінгу показав, що в більшості робіт комплексно не вивчають питань менеджменту та контролінгу, не приділяють достатньої уваги проблемам розвитку єдиної термінології у сфері контролінгу, недостатньо розроблені методичні аспекти контролінгу. Існування різних концепцій контролінгу та неоднозначність перекладів зарубіжної літератури перешкоджають його адекватному сприйняттю та впровадженню в практику українських підприємств.

Метою статті є дослідження теоретичної бази контролінгу, системи показників, виявлення сутності і ролі збут-контролінгу на рівні підприємства.

Основні результати дослідження. На сучасному етапі розвитку ринкової економіки традиційне виробничо-збутове мислення керівників організацій переорієнтується на задоволення бажань і потреб клієнтів[3].

Контроль в системі збуту передбачає виявлення факторів зовнішнього середовища, які мають негативний вплив на економічні показники цієї системи. Організація безперервного контролю за функціонуванням всіх елементів системи збуту обумовлена необхідністю профілактики можливих відхилень в економічній поведінці збутових організацій для досягнення підприємством поставлених цілей. Контролінг-збут (контролінг розподільної політики) так само, як і контролінг товарної, цінової та комунікативної політики, є складовою частиною маркетинг-контролінгу. У центрі його уваги знаходяться шляхи виявлення слабких сторін в збутовій діяльності та можливостей її профілактичної оптимізації. Мета контролінг-збуту полягає у підвищенні економічної ефективності збутової діяльності і самої організації збуту. Досягнення цієї мети забезпечується гнучким, оперативним попередженням недоліків у збутовій діяльності, їх виявленням і усуненням у вигляді комплексу ефективних заходів [2].

Мета контролінгу збуту повинна бути пов'язана і скоординована з іншими сферами контролінгу, такими, як фінансовий контролінг, контролінг витрат і результатів, інвестиційний контролінг, контролінг виробництва і т. д.

Основними функціями контролінгу збуту є:

- моніторинг стану економіки організації;
- сервісна функція (забезпечення аналітичною інформацією для прийняття управлінських рішень);

- керуюча функція;
- контроль;
- регулювання [7].

Економічна ефективність у збутовій діяльності таким чином і в сфері збут-контролінгу передбачає направлення всіх ресурсів сфери збуту на отримання прибутку і встановлення довгострокових зв'язків з покупцями (клієнтами). Це означає стратегічне мислення, планування і торгівлю для того, щоб постійно мати зв'язок зі споживачем. Передумовою для цього є особлива стратегічно орієнтована концепція збуту.

Коли мова йде про структуру збут-контролінгу, необхідно розрізняти стратегічний та оперативний збут-контролінг (рис. 1).

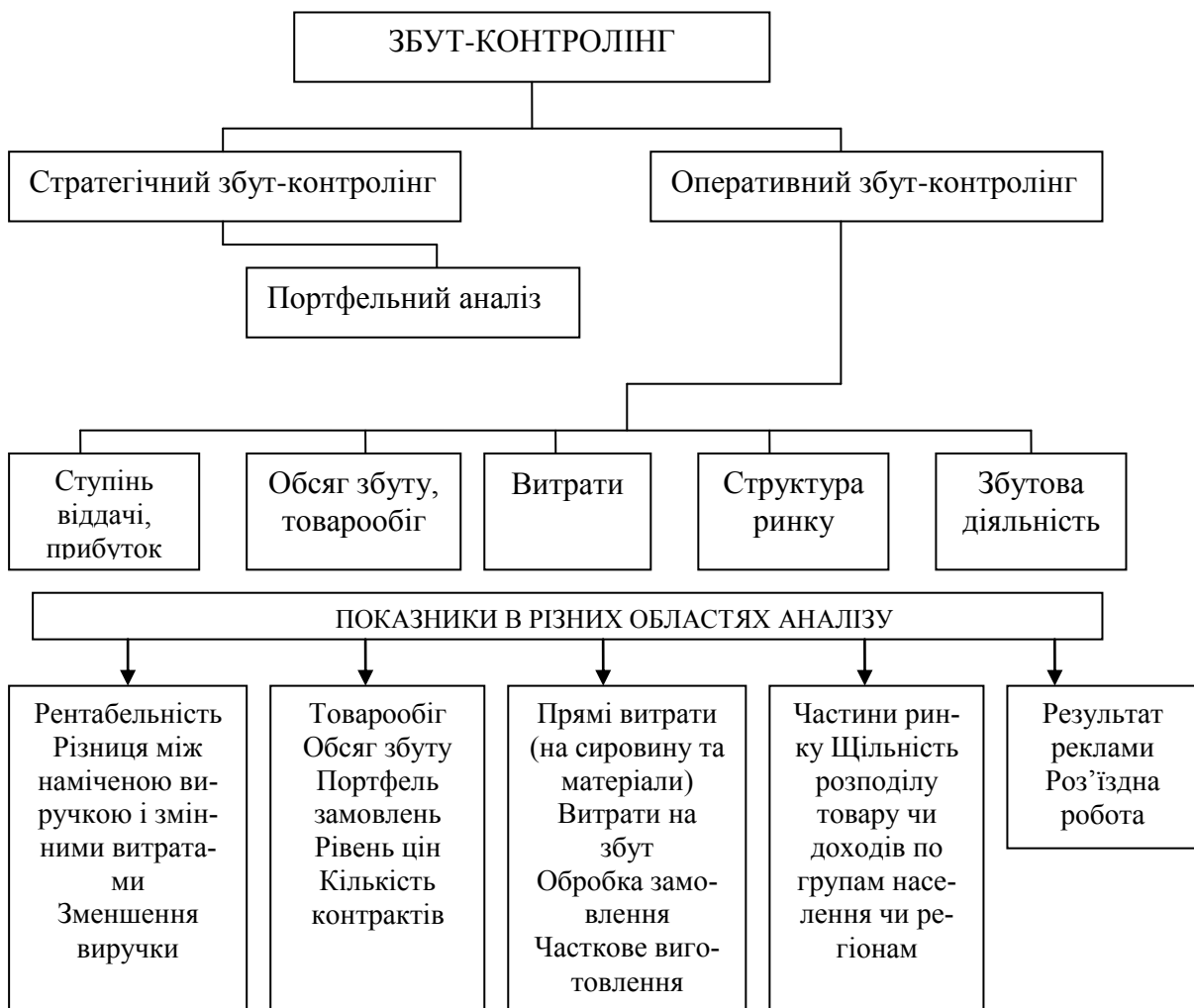

Рис.1 – Структура збут-контролінгу

Стратегічний збут-контролінг покликаний забезпечувати постійну ступінь віддачі, ефективність діяльності підприємства. Сфери аналізу по-суті стосуються специфічних для кожного підприємства об'єктів зв'язку

«товар / товарна група» або «покупець / група покупців».

В області оперативної діяльності, яка орієнтована в першу чергу на такий визначальний фактор, як «управління прибутком», виділяються наступні чинники:

- прибуток і ступінь віддачі;
- обсяг збуту і товарообіг;
- структура витрат;
- структура ринку;
- збутова діяльність [4].

Сьогодні в Україні існує практика впровадження контролінгу далеко не в усі системи управління підприємства, але розвиток теорії контролінгу дещо активізує поширення сфер його застосування.

Основні споживачі результатів контролінгу – найвище керівництво, керівники і фахівці функціональних підрозділів підприємства.

Для розв'язання завдань контролінгу можуть використовуватися відомі інструменти, які, як правило, є універсальними і можуть застосовуватися у різних сферах. У такому випадку необхідно лише здійснити відбір серед їх розмаїття найбільш вдалих, економічно доцільних. Але якщо для вирішення поставленого завдання відомих інструментів виявиться недостатньо, то перед контролінгом може бути поставлено ще й завдання розроблення нових методик та інструментів [6].

Висновки. У результаті проведеного аналізу можна зробити висновок про те, що контролінг – це система управління майбутнім для забезпечення тривалого існування фірми і її структурних одиниць. В даний час перед підприємствами все гостріше постає питання про необхідність управління в умовах посиленої конкуренції, нестабільності зовнішнього оточення і більш оперативного реагування на мінливі умови. Переважаючі підходи, методи та інструменти менеджменту не дозволяють до кінця ефективно проектувати і застосовувати на практиці системи управління підприємствами, що відповідають сучасним вимогам. Тому впровадження на підприємстві системи контролінгу дозволяє підвищити ефективність всього процесу управління його економічною діяльністю. Ця система могла б стати важливим інструментом виводу українських підприємств з кризового стану. Впровадження системи контролінгу на підприємстві дозволить: досягти ефективного управління, створити й оцінити потенціал підрозділів підприємства, досліджувати ідеї конкурентів, здійснювати порівняльний аналіз усіх отриманих даних, використовувати інновації, і звичайно орієнтуватися на майбутнє. Сучасні методи контролінгу відіграють важливу роль у діяльності підприємств.

Список літератури: 1. *Верхоглядова Н. І.* Контролінг у системі управління підприємством / *Н. І. Верхоглядова, В. Н. Шило та ін.* // *Держава та регіони.* – 2008. – №5. – С. 16–21. 2. *Теплякова Т. Ю.* Контроллинг : учебное пособие / *Т. Ю. Теплякова* // Ульяновск : УлГТУ, 2010. – 143 с. 3. *Бурцев В. В.* Внутренний контроль сбытовой деятельности предприятий в

современных условиях хозяйствования / В. В. Бурцев. – М., 2007. – № 6. – С. 20–25.
4. Андропова А. Оперативный контроллинг / А. Андропова, Е. Печатнова. – М. – 2006.
5. Карминский А. М. Контроллинг в бизнесе. Методологические и практические основы построения контроллинга в организациях, 2-е изд. / А. М. Карминский, Н. И. Оленев, А. Г. Примак, С. Г. Фалько. – М. : Финансы и статистика, 2002. 6. Сайфиева С. Н. Контроллинг как современная концепция системного управления предприятием / С. Н. Сайфиева, М. А. Быкадоров // Проблемы экономики. – М. : Спутник. – 2006. – №3. 7. Сафаров А. Контроллинг: история внедрения / А. Сафаров, Т. Бабенкова // Управление компанией. – 2005. – №3. 8. Сухарева, Л. А. Контроллинг – основа управления бизнесом / Л. А. Сухарева, С. Н. Петренко. – М. : Эльга, Ника-Центр, 2002. – 208 с.

Bibliography (transliterated): 1. Verkhoglyadova, N. I. "Kontroling in sistemi upravlinnya pidpriemstvom." *Power that regioni*. No. 5 (2008): 16–21. Print. 2. Teplyakova, T. Y. *Controlling*. Ulyanovsk: UISTU, 2010. Print. 3. Burtsev, V. V. *Internal control marketing activities of companies in the current economic conditions*. Moscow, 2007. No. 6. 20–25. Print. 4. Andronov, A. *Operative controlling*. Moscow, 2006. Print. 5. Karminsky, A. M. *Controlling in business. Methodological and practical OC are new construction of controlling in organizations*. 2nd ed. Moscow: Finance and Statistics, 2002. Print. 6. Sayfieva, S. N. "Controlling as modern concept of enterprise management system." *Problems of Economics*. – Moscow: Satellite, 2006. No. 3. Print. 7. Safarov, A. "Controlling history introduction." *Management of the company*. No. 8 (2005). Print. 8. Sukhareva, L. A. *Controlling – the basis of business management*. Moscow: Elga, Nick Center, 2002. Print.

Надійшла (received) 11.03.2015.

УДК 339.138

О. А. МАТРОСОВА, магістрант, НТУ «ХП»;

В. А. МІЩЕНКО, д-р економ. наук, проф., НТУ «ХП»

КОНТРОЛІНГ, ЙОГО СУТНІСТЬ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

У статті проаналізовані теоретичні та методичні бази контролінгу. Вивчено визначення сутності контролінгу, місце в економіці підприємства та еволюція розвитку. Розкрито роль і місце контролінгу в управлінні підприємством. У результаті проведеного аналізу, виявлено, контролінг як система спрямованих дій, пов'язаних удосконаленням планування, інформаційного супроводу та контролю й регулювання, є методичним інструментом управління фінансовими результатами підприємства.

Ключові слова: контролінг, підприємство, управління підприємством, фінанси.

Вступ та постановка проблеми. У сучасних складних умовах ринку надзвичайно актуальними залишаються питання ефективного управління та забезпечення стабільного розвитку підприємств всіх форм власності. Сучасні реалії передбачають наявність альтернатив здійснення

© О. А. Матросова, В. А. Міщенко, 2015